

Eğitim Yöneticileri Bakış Açısıyla 12 Yıllık Kesinti- li Zorunlu Eğitim Sistemi: Giresun Örneği

İHSAN DÜŞMEZ

Öğr. Gör. | Giresun Üniversitesi, Eynesil Kamil Nalbant Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü

HİKMET BULUT

Dr. Öğr. | Nahçıvan Devlet Üniversitesi, Pedagoji Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Öz: Bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin 4+4+4 zorunlu eğitim sistemi hakkında ki görüşlerini belirlemektir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında, Giresun il genelinde müstakil ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan 106 eğitim yöneticisinin katıldığı bu çalışmada nicel ve nitel yöntemlerle veri toplama aracı olarak anket ve yapılandırılmış görüşme metodu uygulanmıştır. Çalışma 5 ana başlık altında “okulun işlevi”, “öğretmen”, “öğrenci - veli ilişkileri”, “yönetici” ve “yönetim sorunları” açısından değerlendirilmiş, sistemin güçlü ve zayıf yönleri belirlenmiş ve yeni sistemin problemlerinin çözümü için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, eğitim yöneticisi, 12 yıl zorunlu eğitim, 4+4+4 sistemi, Giresun.

The Intermittent Compulsory Education System for 12 Years from the Viewpoint of Administrators: The Case of Giresun

İHSAN DÜŞMEZ

Giresun University, Department of Social Work and Guidance

HİKMET BULUT

Nakhchivan State University, Department of Primary Education

Abstract: The aim of this study is to determine the opinions administrators on 4 +4 +4 compulsory education system. In this research; that 106 administrators, who serve in separate primary, secondary and high schools in Giresun province at 2013-2014 academic year ;participated in; the questionnaire and structured inter-view method were used as data collect means with qualitative and quantitative research methods. The study was evaluated under 5 main headings, in the light of “the function of school”, “the teacher”, “the student and curator relationships”, “the administrator” and “the problems of administration”, both strong and weak aspects of the system were observed and they recommend solutions for the problems of the new system.

Keywords: Education, Educational administrator, compulsory education for 12 years, 4+4+4 system, Giresun.

Giriş

Eğitim yönetimi alanında üretilen bilimsel bilgi, zamanın ekonomik, sosyal ve politik güçleri tarafından şekillenmekte, akademik ve bilimsel faaliyetler bu güç öğeleri tarafından etkilenmektedir¹. Kamu faaliyetleri olarak gerçekleştirilen eğitim uygulamaları, belirli amaçları gerçekleştirmeye çalışmakta, arka planında yatan felsefesiyle bazı özelliklere sahip insan tipi ve toplum modeli gerçekleştirmeye amaçlamaktadır². Hem dünya eğitim tarihi hem Türk Eğitim tarihi sürecinde farklı felsefi yaklaşımların yanı sıra eğitim faaliyetleri politika, toplumsal olaylar, göçler, savaş, nüfus değişimi gibi faktörlerden etkilenmiştir.

Küreselleşmenin etkisiyle ülkeler ekonomiden siyasete, teknolojiye kadar bir dizi değişimler yaşamaktadır. Eğitim de müfredat programlarında yaşanan değişikliklerle bir taraftan küresel boyutta düşünen ve sorumluluk üstlene bireyler yetiştirilmeye çalışılırken diğer taraftan yerel boyutta hedefler gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır³.

652 Sayılı Kanun'da Milli Eğitim Bakanlığının görevlerinden birisinin “Eğitim sistemini yeniliklere açık, dinamik, ekonomik ve toplumsal gelişimin gerekleriyle uyumlu biçimde güncel teknik ve modeller ışığında tasarlamak ve geliştirmek.” olduğunu söylemektedir⁴. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde; “eğitim ve öğretim, bilimsel düşünme becerilerine sahip öğrenmeyi öğrenen, üretken, bilgiye ulaşabilen, iletişim kurabilen, bilişim teknolojilerini kullanabilen, eğitim sürecine aktif olarak katılan ulusal ve evrensel değerleri benimsemiş öğrenciler yetiştirecek biçimde yapılandırılır” denilmektedir⁵. Yine 1739 Sayılı Milli

¹ Izhar Oplatka, *Legacy of Educational Administration : A Historical Analysis of an Academic Field*, Peter Lang GmbH , Frankfurt am Main 2010, s. 36.

² Mehmet Şişman, *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2007, s. 27.

³ Nezahat Güçlü, “Küreselleşme ve Eğitim”, *Gazi Üniversitesi Kurşebir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 2003, s. 1-2.

⁴ Milli Eğitim Bakanlığı, “Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (652 Sayılı KHK)”, Erişim Tarihi: 16.08.2014, http://rdb.meb.gov.tr/mevzuat/652_khk.pdf.

⁵ Milli Eğitim Bakanlığı, “Milli Eğitim Bakanlığının Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği”, Erişim Tarihi: 16.08.2014, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogrku>.

Eğitim Temel Kanunu'nda “Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim - insan gücü - istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir” denmektedir⁶.

Bu amaçları gerçekleştirmek üzere Türk Eğitim tarihi sürecinde farklı uygulama ve değişiklikler yapılmıştır. Osmanlıda Tanzimat döneminden Cumhuriyete ve oradan günümüz Türkiye'sine bakıldığında temel ve zorunlu eğitim faaliyetleri bu uygulamalar arasındadır. Zorunlu eğitim, örgün eğitimin en fazla önem verilen bölümünü ifade eder. İnsanın, belli bir çağda belli bir sürede eğitim almasını ön görür. Temel eğitim ise, hangi yaşta olursa olsun insanın; örgün ve yaygın eğitim sistemi içinde belli bir düzeyde ve nitelikte eğitim görmesini öngörür. Temel eğitimin amacı bireye yaşadığı çağın gereklerine ve toplumun beklentilerine uygun bilgi, beceri ve davranışları kazandırmaktır. Bu yönüyle temel eğitimden bir toplumun bütün kültürel birikim ve değerlerini geliştirmesi, gelecek kuşaklara aktarması beklenir. Bir diğer beklenti ise bireylerin niteliklerini geliştirerek gelecekteki mesleklere hazırlamasıdır. Dünyadaki birçok ülkede temel eğitim bu özelliklerinden dolayı her birey için zorunlu hale getirilmiştir. Zorunlu eğitimin ne kadar süre verileceği ise ülkelerin eğitime katılımı, gelişmişlik düzeyi ve nüfus artışı gibi etkenlere bağlıdır. Zorunlu eğitimin kesintisiz ya da ne kadar süre verileceği ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Zorunlu eğitim, çocuğun belli bir yaşa girince; eğitime başlamasını zorunlu kılan, yani devletin vatandaşını görmekle yükümlü kıldığı eğitimin süresini içerir ve devletin belirlediği yüklenim anlamına gelir⁷.

Cumhuriyet tarihinde uzun bir süre 5 yıl olarak uygulanan zorunlu eğitim 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel

[rumyon_1%5Cortaogrkuryon_2.html](#).

⁶ Milli Eğitim Bakanlığı, “1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu”, Erişim Tarihi: 16.08.2014, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>.

⁷ İsmail Güven, “Eğitimde 4+4+4 ve Fatih Projesi Yasa Tasarısı = Reform mu?”, *Elementary Education Online*, 11 (3), 2012. Erişim Tarihi: 02.11.2014, <http://ilkogretim-online.org.tr/vol11say3/v11s3mi.pdf>.

Kanunu ile zorunlu eğitim kesintisiz 8 yıl olarak yasalaşmıştır. Bu uygulama 1981 yılında yapılan Milli Eğitim Şurası kapsamında yer almış fakat komisyon raporlarında belirtilen Türk Eğitim Modelinin aşamalı biçimde uygulanması maddesi Bakanlıkça uygulanmamıştır. Daha sonra 16.6.1993 tarih ve 2842 sayılı kanun, 14.6.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun bazı maddelerini değiştirerek "temel eğitim" kavramı yerine "ilköğretim" kavramını getirmiş ve bu kavrama dayalı kurumların tanımını yapmıştır. 2842 sayılı kanun "ilköğretim kurumları, beş yıllık ilkokullar ile üç yıllık ortaokullardan meydana gelir" denilerek aşamalı bir sisteme geçilmiştir. 1992 yılı programı "beş yıllık kalkınma planı" kapsamında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda değişiklik önerilmiş, lise bünyesinde bulunan ortaokulların ilkokullarla birleştirilerek 8 yıllık kesintisiz eğitim sistemine geçilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır⁸. 1997'de 05.01.1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 9. Maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiş, "İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir." denilerek 8 yıllık zorunlu kesintisiz eğitime geçiş sağlanmıştır⁹.

2010 yılında, 18. Milli Eğitim Şurasında; "Zorunlu eğitim öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundularak; 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere öğrencilere farklı ortamlarda eğitim almaya fırsat verecek şekilde 13 yıl olarak düzenlenmelidir"¹⁰ şeklinde karar alınmış ve sonrasında 2012 yılında 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla, kamu-

⁸ Ziya Bursalıoğlu, "Sekiz Yıllık Okul Konusunda Bazı Çalışmalar", *Zorunlu Eğitim Sempozyumu* (20-21 Mayıs 1993), *UNESCO Türkiye Milli Komisyonu ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Ortak Yayını*, Ankara 1993, ss. 16-18.

⁹ Resmi Gazete, "İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun", Erişim Tarihi: 08.10.2014, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23084.pdf>.

¹⁰ Milli Eğitim Bakanlığı, "18. Milli Eğitim Şura Kararları", Erişim Tarihi: 16.08.2014, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/18-milli-egitim-surasi/icerik/20>.

yunda 4+4+4 olarak bilinen kesintili zorunlu eğitim sistemine geçilmiştir¹¹. Yapılan bu değişiklik, yeni sistemin olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir.

Olumlu bir yön olarak zorunlu eğitimin ekonomik büyümeye katkı sağlayacağı, gelir dağılımında ki adaletsizliği azaltacağı, tarım ve sanayi alanlarında olumlu etki sağlayacağı yönünde öngörüler bulunmaktadır¹². Fen ve matematik alanında derece yapan Çin, Finlandiya, Japonya, Kanada, Avusturalya gibi gelişmiş ülkelerin çoğunda farklı biçimlerde uygulamalarıyla zorunlu eğitimin varlığı diğer bir olumlu yön olarak görülmektedir¹³. Diğer taraftan 4+4+4 zorunlu eğitim modeli birey, toplum ve doğa gerçekliğinin anlaşılmasına, insanlar arasında birlik çeşitliliğinin kavranmasına, ekolojik duyarlılığın gelişmesine, insan özgürleşmesine ve eşitliğine yönelik gerekli düzenlemeleri taşımamasından ötürü eleştirilmektedir¹⁴. Yapılan başka bir eleştiride kesintisiz eğitimin Türkiye’de yeterince tartışılmamış olması ve uygulamayı destekleyici yeterince bilimsel çalışmanın gösterilememiş olmasıdır¹⁵.

Bu çalışma ile 2012 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sistemi hakkında okul yöneticilerinin görüşleri alınarak alan yazına katkı sağlanmak istenmiştir.

Araştırma Hakkında Bilgiler

Araştırmannın Amacı ve Problemi

Bu makalenin amacı Giresun ili ilkokul, ortaokul ve lise kurumlarında görev yapan eğitim yöneticileri 12 yıllık zorunlu kesinti-

¹¹ Resmi Gazete, “İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Erişim Tarihi: 08.10.2014, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>.

¹² Kemal Baş, “Türkiye’de Zorunlu Eğitimin Arttırılmasının Sağlayacağı Kazançlar”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 59 (3), 2004, s. 38.

¹³ Fatih Töremen, “Kesintiye Uğrayan Eğitim Sürecimiz Üzerine”, *Eğitim-Öğretim Bilim ve Araştırma Dergisi*, 21, 2011, s. 21.

¹⁴ Nejla Kurul, “Geleceğin Eğitimi ve Yeni Zorunlu Eğitim Modeline İlişkin Çıkarımlar”, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 39, 2012, s. 38.

¹⁵ İsmail Güven, “Eğitimde 4+4+4 ve Fatih Projesi Yasa Tasarısı = Reform mu?”, *Elementary Education Online*, 11 (3), 2012. Erişim Tarihi: 02.11.2014, <http://ilkogretim-online.org.tr/vol11say3/v11s3mi.pdf>.

li eğitim sistemi hakkında görüşlerini belirlemektir. Bu amaç kapsamında aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranacaktır.

- 1) Eğitim yöneticileri yeni eğitim sisteminde ne tür yetersizlikler görmektedir.
- 2) Eğitim yöneticileri yeni eğitim sistemine ilişkin hangi olumlu yönleri görmektedir.
- 3) Eğitim yöneticileri yeni eğitim sistemine ilişkin hangi olumsuzlukları görmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma Giresun ilindeki eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin 12 yıl kesintili zorunlu eğitim konusuna bakış açılarını tespit edebilmek için, nitel ve nicel verilerin beraber kullanıldığı betimsel bir araştırmadır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Giresun il genelinde müstakil ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 524 erkek, 68 bayan olmak üzere 592 eğitim yöneticisidir. Araştırmanın örnekleme olarak seçkisiz olarak seçilen 106 eğitim yöneticisi katılımcı olarak uygulamaya alınmış ve bu örneklemin evreni temsil gücüne sahip olduğu varsayılmıştır. Seçkisiz örnekleme yöntemleri, örneklemin evreni temsil etme gücünün yüksek olduğu bir yöntemdir. Bu yöntemde örnekleme birimlerinin örnekleme seçilme olasılıkları eşit ve bağımsızdır¹⁶.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verileri elde etmek amacıyla daha önce Örs, Erdoğan ve Kipir tarafından hazırlanmış anket, eğitim yöneticilerine uygulanmış ve yapılandırılmış görüşme soruları yöneltilmiştir¹⁷. 36 maddeden oluşan, 12 yıl kesintili zorunlu eğitimi değerlendirme anketi 5'li likert tipinde kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde oluşturulmuştur. 12 yıl

¹⁶ Şener Büyüköztürk & Diğerleri, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2009, s. 84.

¹⁷ Çetin Örs & Halis Erdoğan & Kemal Kipici, "Eğitim Yöneticileri Bakış Açısıyla 12 Yıllık Kesintili Zorunlu Eğitim Sistemi: İğdır Örneği", *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 2013, s. 138-139.

kesintili zorunlu eğitim; eğitimde yaş durumu, seçmeli dersler, fiziki durum, personel, sosyo-ekonomik, genel eğitim durumu ve öğrenci davranışları ile ilgili sorulardan oluşmuştur.

12 yıl kesintili zorunlu eğitimi değerlendirme yapılandırılmış görüşme yöntemi ile; 4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitim ülkemizin sosyo-ekonomik hazır oluş düzeyi, 4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitim sisteminin eğitim psikolojisi ve eğitimin işlevi ve 4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitimin sisteminin bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin gerektirdiği yönlendirmeyi mümkün kılacak şekilde düzenlenip düzenlenmediği sorularına yaklaşımlar ile katılımcılara sunulan iki farklı durumdan (Evet- Hayır) kendilerine en yakın olan ifadeyi seçmeleri ve gerekçesini yazmaları istenmiştir. Verilerin analizinde alt amaçlarla ilgili olarak karşılaştırmalar frekans analizi ve görüşme sorularına verilen cevaplar sınıflandırılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına ilişkin elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Eğitim Yöneticilerinin kişisel bilgilerine göre dağılımları.

		N	(%)
Cinsiyet	Bay	87	82,1
	Bayan	19	17,9
Yaş durumu	30-40	40	37,7
	41-50	44	41,5
	51-60	20	18,9
	61-65	2	1,9
Yöneticilik yılı	0-5	40	37,7
	6-10	23	21,7
	11-15	18	17
	16-20	25	23,6

Çalışmaya katılan 106 eğitim yöneticisinden 87'si erkek (%82,1), 19'u bayan (%17,9) yöneticiden oluştuğu, 40 kişi 30-40 (%37,7) yaş grubunda, 44 'ü (%41,5) 41-50 yaş gurubu 20'si (%18,9) 51-60 yaş grubunda ve 2 kişi ise (% 1,9) 61-65 yaş gurubunda görev

yaptığı, 40'ı (% 37,7) 0-5 yıl, 23'ü (% 21,7) 6-10 yıl, 18'i (% 17) 11-15 yıl ve 25'i (% 23,6) 16-20 yıl ve üzeri hizmete süresine sahip olduğu görülmektedir.

4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitim ülkemizin sosyo-ekonomik hazır oluş düzeyi açısından sizce uygun mu? Sorusuna çalışmaya katılan 106 eğitim yöneticisinin 32'si (% 30,2) evet derken 74'ü (% 69,8) hayır demiştir.

İlgili soruya hayır diyen eğitim yöneticilerinin oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Hayır, cevabının gerekçeleri incelendiğinde; (a) Fiziki altyapının yetersizliği, (b) Müfredatın yeterli olmayışı (c) Bölgelerarası sosyo-ekonomik farklılıklar ve imkân eşitsizliği, (d) Ailelerin sosyo-ekonomik bakımdan farklılıkları, (e) Materyal bakımından yetersizlikler belirtilmiştir.

4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitim sisteminin eğitim psikolojisi ve eğitimin işlevi açısından olumlu görüyor musunuz? Sorusuna ankete katılan 106 eğitim yöneticisinin 44'ü (% 41,5) evet derken 62'si (% 58,5) hayır demiştir.

İlgili soruya hayır diyen eğitim yöneticilerinin oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Hayır, cevabının gerekçeleri incelendiğinde; (a) Çocukların psikolojik bakımdan hazırbulunuşluk düzeylerinin uygun olmayışı, (b) Mesleki beceri bakımından düzenlemelerde yetersizlikler, (c) Pilot uygulama yapılmamış olması, (d) Öğretim materyallerinin yetersizliği, (e) Öğretmen hazırbulunuşluklarının yetersizliği, belirtilmiştir.

Diğer taraftan bu soruya okul yöneticileri (% 41,5) oranında evet demiştir. Evet, cevabının gerekçeleri incelendiğinde; a) Eğitim kademelerinin ayrışması, b) Erken mesleki rehberlik, c) Seçmeli derslerin sağlayacağı katkılar, d) Eğitim programının esnekliği, e) Hayata erken atılma belirtilmiştir.

4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitimin sisteminin, bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin gerektirdiği yönlendirmeyi mümkün kılacak şekilde düzenlendiğini düşünüyor musunuz? Sorusuna ankete katılan 106 eğitim yöneticisinin 21'i (% 19,8) evet derken, 85'i (% 80,2) hayır demiştir.

İlgili soruya hayır diyen eğitim yöneticilerinin oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Hayır, cevabının gerekçeleri incelendiğinde; (a) Mesleki rehberlik ve yönlendirme etkinliklerinde yetersizlikler (b) Müfredatın yetersiz olması (c) İlgi ve ihtiyaçları karşılamada fiziksel alt yapıda ki yetersizliklerin olumsuz (d) Pilot uygulama yapmadan uygulama yapılmış olması, (e) İlgi ve ihtiyaçların sadece seçmeli derslerle karşılanamayacağı belirtilmiştir.

Eğitim yöneticilerine göre, yeni eğitim sistemine ülkemizin sosyo-ekonomik hazır oluş düzeyi bakımından hazır olmadığı ve yenilenen programların bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin gerektirdiği yönlendirmeyi mümkün kılacak şekilde tam olarak düzenlenmediği anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Eğitim Yöneticilerinin Eğitimde okula başlama yaşı ile ilgili görüşleri.

Okula Başlama Yaş Durumu	Kesinlikle Katılmıyorum		Kararsızım	Kesinlikle Katılıyorum	
	Katılmıyorum	Katılıyorum		Katılmıyorum	Katılıyorum
Ailelere göre çocukların okula erken başlamaları, hayata erken atılacakları anlamına geliyor.	30 28,3	25 23,6	5 4,7	31 29,2	15 14,2
60-66 aylık öğrenciler 1. sınıfa değil de okul öncesine yönlendirilmelidir.	8 7,5	4 3,8	2 1,9	38 35,8	54 50,9
Bilişsel ve bedensel gelişimlerdeki yetersizlikler çocuklarda uyum problemlerine yol açmaktadır.	9 8,5	8 7,5	1 0,9	40 37,7	48 45,3
Farklı yaş grubundaki çocuklar, farklı mekânlarda eğitim görebilirler.	8 7,5	8 7,5	9 8,5	47 44,3	34 32,1
Müfredat öğrencinin seviyesine uygun olduğu için öğrenci küçük yaşta okula başlayabilir.	25 23,6	40 37,7	17 16,0	16 15,1	8 7,5

Tablo 2 incelendiğinde eğitim yöneticilerinin, eğitimde okula başlama yaş durumu ile ilgili sorulara verilen cevaplarda; Ailelere göre çocukların okula erken başlamaları, hayata erken atılacakları

anlamına geliyor ifadesine katılıyorum ve katılmıyorum oranlarının yaklaşık olarak eşit olduğu düzeyde görüş bildirmişlerdir. 60-66 aylık öğrencilerin 1. sınıf yerine okul öncesine yönlendirilmesi gerektiği, bilişsel ve bedensel gelişimlerdeki yetersizliklerin çocuklarda uyum problemlerine yol açtığı, farklı yaş grubundaki çocukların farklı mekânlarda eğitim görmeleri gerektiği ifadelerine katılıyorum düzeyinde görüş bildirilmiştir. Müfredatın öğrencinin seviyesine uygun olduğu için küçük yaşta okula başlayabilir ifadesine katılmıyorum düzeyinde görüş bildirilmiştir.

Tablo 3: Eğitim Yöneticilerinin seçmeli derslerle ilgili görüşleri.

Seçmeli Derslerin Etkisi	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle	Katılıyorum
	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum
Seçmeli ders yükü öğrencilere farklı ve alternatif ders alma imkânı sağlamaktadır.	10 9,4	25 23,6	12 11,3	42 39,6	17 16,0	
Seçmeli ders yükü öğrencilerde yorgunluk ve bıkkınlığa yol açmaktadır.	9 8,5	33 31,1	21 19,8	29 27,4	14 13,2	
Seçmeli ders yükü, öğrencileri okulda daha fazla zaman geçirmek zorunda bırakmaktadır.	13 12,3	26 24,5	10 9,4	41 38,7	16 15,1	
Öğrencilerin seçmeli dersleri seçimlerinde ailelerinin daha etkili olduğu görülmektedir.	15 14,2	30 28,3	7 6,6	33 31,1	21 19,8	

Tablo 3 incelendiğinde eğitim yöneticilerinin; seçmeli ders yükü öğrencilere farklı ve alternatif ders alma imkânı sağlamaktadır, Seçmeli ders yükü, öğrencileri okulda daha fazla zaman geçirmek zorunda bırakmaktadır ve öğrencilerin seçmeli dersleri seçimlerinde ailelerinin daha etkili olduğu görülmektedir ifadelerine katılıyorum düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Seçmeli ders yükü öğrencilerde yorgunluk ve bıkkınlığa yol açmaktadır ifadesine katılmıyorum ve katılıyorum düzeyinde bildirilen görüşlerin bir birine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Eğitim Yöneticilerinin okulların fiziki durumlarının eğitime etkisi ile ilgili görüşleri.

Okulların Fiziki Durumu	Kesinlikle	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle	Katılıyorum			
	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum			
Aynı binada iki farklı okulun eğitim görmesi (bina sahipliği konusunda) yöneticiler arasında çatışma doğurur.	9	14	7	40	36	8,5	13,2	6,6	37,7	34,0
İki farklı okulu aynı binada yöneten İdarecinin (bütün iş ve işlemleri iki okula göre yaptığından) iş yükü iki kat artar.	14	14	5	41	32	13,2	13,2	4,7	38,7	30,2
Yeni sistemde ilkokul-ortaokul, imam hatiplerde ortaokul ve lise seviyesindeki öğrencilerin aynı binada eğitim görmesi eğitim psikolojisine ve 4+4+4 eğitim sistemine aykırıdır.	10	4	7	40	45	9,4	3,8	6,6	37,7	42,5

Tablo 4 incelendiğinde eğitim yöneticilerinin; aynı binada iki farklı okulun eğitim görmesi (bina sahipliği konusunda) yöneticiler arasında çatışma doğurur. İki farklı okulu aynı binada yöneten İdarecinin (bütün iş ve işlemleri iki okula göre yaptığından) iş yükü iki kat artar. Yeni sistemde ilkokul-ortaokul, imam hatiplerde ortaokul ve lise seviyesindeki öğrencilerin aynı binada eğitim görmesi eğitim psikolojisine ve 4+4+4 eğitim sistemine aykırıdır ifadelere katılıyorum düzeyinde görüş bildirilmiştir.

Bu yöndeki görüşler incelendiğinde aynı binada eğitim görmesinin idari iş yükü, binanın korunması ve bakımı noktasında idareciler arasında sorun oluşturacağı ve aynı ortamda öğrencilerin eğitim görmesinin 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimden farklı olacağı ortaya konmuştur.

Tablo 5: Eğitim Yöneticilerinin personel hareketliliğinin eğitime etkileri ile ilgili görüşleri.

Personel İle İlgili Sorular	Kesinlikle	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle	Katılmıyorum
	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum
Yeni sistem yönetici ve öğretmen norm kadrolarda olumsuzluklar yaşanmasına yol açmaktadır.	8	18	8	47	25	7,5	17,0
Yeni sistemde norm fazlası olan öğretmenlerin taşıdıkları mesleki kaygılar verimliliklerini azaltmaktadır.	7	12	4	51	32	6,6	11,3
Öğretmenin mevcut okulundan norm fazlası nedeni ile başka okula atanması eğitim kalitesi açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur.	4	29	10	43	20	3,8	27,4
Öğretmen yer değiştirmeleri ve öğrenci aktarımları eğitimi çok etkilememektedir.	32	26	8	33	7	30,2	24,5
			7,5	31,1	6,6		

Tablo 5 incelendiğinde eğitim yöneticilerinin; yeni sistem yönetici ve öğretmen norm kadrolarda olumsuzluklar yaşanmasına yol açmıştır, yeni eğitim sisteminde norm fazlası olan öğretmenlerin taşıdıkları mesleki kaygılar verimliliklerini azaltmaktadır, öğretmenin mevcut okulundan norm fazlası nedeni ile başka okula atanması eğitim kalitesi açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur ifadelere *katılmıyorum* düzeyinde görüş bildirilmiştir. Öğretmen yer değiştirmeleri ve öğrenci aktarımları eğitimi çok etkilememektedir ifadesine *katılmıyorum* düzeyinde görüş bildirilmiştir. Bu yöndeki görüşler incelendiğinde yeni sistemle personel ve öğrenci hareketliliğinin eğitimi olumsuz etkileyeceği ortaya konmuştur.

Tablo 6. Eğitim Yöneticilerinin ülkenin sosyo- ekonomik durumu, eğitime genel bakışı ve öğrenci davranışları ile ilgili görüşleri.

Sosyo-Ekonomik Durum, Genel ve Davranış İle İlgili Sorular	Kesinlikle	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle	Katılıyorum
	5	4	3	2	1	5	4
Ailelerin geleneksel alışkanlıklarla meseleye yaklaşım biçimi yeni sistemi uygulamada güçlükler açmaktadır.	5 4,7	21 19,8	18 17,0	48 45,3	14 13,2		
Yeni sistem ile tüm öğrencilerin eğitim hayatı yasal güvence altına alınmıştır.	13 12,3	29 27,4	25 23,6	34 32,1	5 4,7		
Yeni sistemin eğitime devam zorunluluğu getirmesi problemleri öğrencileri de sistemde tutmayı gerektirdiğinden idare, öğretmen ve diğer öğrenciler açısından sorun olacaktır.	9 8,5	20 18,9	9 8,5	33 31,1	35 33,0		
Ortaöğretime örgün olarak devam etmek istemeyen öğrenciler (özellikle kırsalda yaşayanlar), açık öğretimi tercih etmektedirler.	4 3,8	22 20,8	18 17,0	44 41,5	18 17,0		
Yeni sistem, sınıfta kalmanın zorlaşması sebebiyle (her halükarda sınıf geçeceğini düşünen) öğrencide ders çalışma zorunluluğu hissini yok edecektir.	6 5,7	13 12,3	9 8,5	37 34,9	41 38,7		
Yeni sistemde okulların ilk, orta ve lise diye ayrılması öğretmen, öğrenci ve veli için avantajdır.	7 6,6	14 13,2	15 14,2	45 42,5	25 23,6		
Yeni sistem kâğıt üzerinde kaldığından, yeni düzenlemeler mevcut sorunları daha da arttıracaktır.	7 6,6	20 18,9	20 18,8	37 34,9	22 20,8		
Yeni sistemde öğrencilerin okul terkleri ve devamsızlıkları azalacaktır.	20 18,9	36 34,0	19 17,9	23 21,7	8 7,5		

Yeni sistemle birlikte ilkokul, ortaokul ve liselerde akademik başarı yükselecektir.	20 18,9	41 38,7	27 25,5	11 10, 4	7 6,6
Yeni sistemde, akademik (ders) başarı açısından müfredatta ciddi değişiklik yapılmadan sistemin başarılı olması beklenemez.	6 5,7	10 9,4	16 15,1	40 37, 7	34 32,1
Yeni sistemde mevcut orta öğretim mevzuatının uygulanması zor olduğundan değişmesi gerekmektedir.	6 5,7	19 17,9	29 27,4	34 32, 1	18 17,0
Öğrenciyi okula kazandırmanın zorunlu olduğu bir eğitim sisteminde devamsızlıktan sınıfta kalma olmamalıdır.	35 33,0	31 29,2	7 6,6	22 20, 8	11 10,4
Dar gelirli aileler 8 yıllık eğitimini bitiren çocuklarını ekonomik hayata dâhil ederek çalıştırıyorlardı. Mevcut durum buna engel olduğu için memnun değiller ve birçoğu da bu sebepten çocuklarını liseye göndermek istemektedir.	11 10,4	27 25,5	14 13,2	37 34, 9	17 16,0
Farklı mahallelerden gelen öğrenciler arasında uyum problemi görülmektedir.	9 8,5	22 20,8	17 16,0	40 37, 7	18 17,0

Tablo 6 incelendiğinde eğitim yöneticilerinin; sosyo-ekonomik olarak; ailelerin geleneksel alışkanlıklarla meseleye yaklaşım biçimi yeni sistemi uygulamada güçlüklerle yol açmaktadır. Dar gelirli aileler 8 yıllık eğitimini bitiren çocuklarını ekonomik hayata dâhil ederek çalıştırıyorlardı mevcut durum buna engel olduğu için memnun değiller. Birçoğu da bu sebepten çocuklarını liseye göndermek istememektedir, ortaöğretime örgün olarak devam etmek istemeyen öğrenciler (özellikle kırsalda yaşayanlar), açık öğretimi tercih etmektedirler, farklı mahallelerden gelen öğrenciler arasında uyum problemi görülmektedir ifadelerine katılıyorum yönünde görüş bildirilmiştir.

Genel olarak eğitimde; yeni sistem ile tüm öğrencilerin eğitim

hayatı yasal güvence altına alınmıştır ifadesine katılıyorum ve katılmıyorum oranının yakın düzeyde görüş bildirilmiştir. Yeni sistemde okulların ilk, orta ve lise diye ayrılması öğretmen, öğrenci ve veli için avantajdır. Yeni sistemde, akademik başarı açısından müfredatta ciddi değişiklik yapılmadan sistemin başarılı olması beklenemez, yeni sistemde mevcut orta öğretim mevzuatının uygulanması zor olduğundan değişmesi gerekmektedir ve yeni sistem kâğıt üzerinde kaldığından, yeni düzenlemeler mevcut sorunları daha da arttıracaktır ifadelerine katılıyorum düzeyinde görüş bildirilmiştir.

Disiplin ve öğrenci davranışları açısından; yeni sistemin eğitime devam zorunluluğu getirmesi problemlili öğrencileri de sistemde tutmayı gerektirdiğinden idare, öğretmen ve diğer öğrenciler açısından sorun olacaktır ve sınıfta kalmanın zorlaşması sebebiyle (her halükarda sınıf geçeceğini düşünen) öğrencide ders çalışma zorunluluğu hissini ortadan kaldıracaktır ifadelerine katılıyorum düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Yeni sistemde öğrencilerin okul terkleri ve devamsızlıkları azalacaktır, yeni sistemle birlikte ilkokul, ortaokul ve liselerde akademik başarı yükselecektir ve öğrenciyi okula kazandırmanın zorunlu olduğu bir eğitim sisteminde devamsızlıktan sınıfta kalma olmamalıdır ifadelerine katılmıyorum düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Bu yöndeki görüşler incelendiğinde sosyo-ekonomik durumu zayıf olan bölgelerde ailelerin zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasını benimsemediği, öğrencilerin eğitim hayatlarının güvence altına alınacağı ancak öğrenci disiplininin sağlanması ve sürecin ilerleyebilmesi için mevzuatın yeni sisteme göre yeniden yapılandırılması gerektiği ortaya konmuştur.

Tartışma ve Sonuç

2013-2014 eğitim-öğretim yılı, Giresun ilinde okul yöneticilerinin 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim uygulamaları hakkında görüşleri değerlendirilmiş ve eğitim sürecinin aksayan yönleri belirlenmeye çalışılmıştır. İlk olarak okul yöneticileri 4+4+4 kesintili zorunlu eğitimin ülkemizin sosyo-ekonomik hazır oluş düzeyi açısından yeterli olmadığı, gerek okulların altyapı eksiklikleri, gerek bölgeler arası sosyo ekonomik farklılıklar gerekse materyal bakımından

yetersizliklerin sorun oluşturacağını belirtmişlerdir.

Okul yöneticileri, 4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitim sisteminin eğitim psikolojisi ve eğitimin işlevi açısından genel olarak olumsuz bulduklarını, öğretmen ve çocukların hazırbulunmuşluklarının olmadığı, mesleki beceri için düzenlemelerin ve materyallerin yetersiz olduğu ve pilot uygulama yapılmamasın sorun olarak görmektedirler. Okul yöneticilerine göre bir başka aksayan yön, 4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitimin sisteminin, bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin gerektirdiği yönlendirmeyi mümkün kılacak şekilde düzenlenmediği, gerek mesleki rehberlik alanında, gerek müfredatın hazırlanmasında, gerekse fiziksel alt yapı ve pilot uygulama eksiklikleri belirtilmiştir. Ayrıca okul yöneticileri seçmeli derslerin ilgi ve ihtiyacı karşılamada yetersiz kalacağı düşüncesindedir.

Araştırma bulgularına ilişkin literatür taraması yapıldığında daha önce İğdır ili okul yöneticileriyle yapılan çalışmayla benzer ve farklı sonuçlara rastlanmıştır¹⁸. Bu çalışmada okulların fiziksel alt yapı yetersizlikleri, sosyo-ekonomik farklılıklar, pilot uygulama yapılmamış olması gibi durumlar araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Diğer taraftan İğdır ilinde yapılan çalışma da okul yöneticileri 4+4+4 (12 yıllık) zorunlu eğitim sisteminin eğitim psikolojisi ve eğitimin işlevi açısından genel olarak olumlu bulduklarını dile getirirken Giresun ilinde yapılan çalışmada okul yöneticileri bu soruyu genel olarak olumsuz bulduklarını dile getirmişlerdir. Araştırmada olumlu olarak görülen ortak yönler eğitim kademelerinin ayrılması, erken mesleki yönlendirme, esnek müfredat programı, seçmeli ders uygulamaları, olarak belirtilmiştir. Ayrıca bu çalışmada İğdır örneğinden farklı olarak öğrencilerin “hayata erken atılması” olumlu bir yön olarak ifade edilmiştir.

Araştırma bulgularıyla benzer biçimde Siirt ilinde öğretmenler üzerinde yapılan bir çalışmada, 4+4+4 zorunlu eğitimin güçlü yönleri olarak eğitim kademelerinin birbirinden ayrılması, branş öğretmenlerinin beşinci sınıftan itibaren derslere girmesi, seçmeli ders uygulamasının getirilmiş olması, öğrencilerin erken hayata

¹⁸ Örs & Erdoğan & Kipici, “Eğitim Yöneticileri Bakış Açısıyla 12 Yıllık Kesintili Zorunlu Eğitim Sistemi: İğdır Örneği”, ss. 139-149.

atılması; sistemin zayıf yönleri olarak ise ders yükünün artırılmış olması, özellikle 5. sınıflarda günlük 8 saat ders işlenmesi, siyasal bir amaçla uygulamaya konması, 60 aylık çocukların okula çok erken yaşta başlaması, alt yapı yetersizlikleri belirtilmiştir.¹⁹

Sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 kesintili zorunlu eğitimi hakkında görüşlerinin yansıtıldığı bir diğer araştırmada uygulamaların eksiklikleri arasında alt yapı yetersizliği, okula erken başlama, öğretmenlerin branş değişikliği ve hizmet içi eğitim yetersizlikleri belirtilmiştir²⁰. Sınıf öğretmenleri araştırmada öğrencilerin “hayata erken atılmasını” olumsuz bir yön olarak ifade ederken Giresun ve Siirt ili örneğinde öğrencilerin “hayata erken atılması” olumlu bir yön olarak ifade edilmiştir.

Öğretmen ve öğrenci velilerinin görüşlerinin alındığı bir diğer çalışmada eğitim kurumlarının fiziksel alt yapı yetersizlikleri, programın hazırlıksız olduğu ve oyun ağırlıklı bir müfredat olduğu, öğrenci gelişim özelliklerine uygun olmadığı, öğretmenleri zorlayıcı olduğu yönünde eleştiriler getirilmiştir²¹.

Araştırma ve literatür bulgularına bakıldığında eğitim kademelerinin ayrılması, zorunlu eğitimin uygulanması, seçmeli ders alternatiflerinin varlığı sistemin avantajları olarak görülebilir. Diğer taraftan aksayan yönlerin giderilmesi amacıyla aşağıda belirtilecek düzenlemeler yapılabilir:

- a) Okullarda fiziksel alt yapı sorunlarının giderilmesi,
- b) Okullarda materyal eksikliklerinin giderilmesi,
- c) Bölgelerarası imkân ve fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik yaptırımlar,

¹⁹ Cevdet Epçaçan, “İlkokul ve Ortaokul Öğretmen ve Yöneticilerinin 4+4+4 Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri (Siirt İli Örneği)”, *Ekev Akademi Dergisi*, 58, 2014, s. 512.

²⁰ Soner Doğan & Selçuk Beşir Demir & Mehmet Ali Pınar, “4+4+4 Kesintili Zorunlu Eğitim Sisteminin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi”, *Elementary Education Online*, 13 (2), 2014. Erişim Tarihi: 02.11.2014, http://www.researchgate.net/publication/260002042_444_Kesintili_Zorunlu_Eitim_Sisteminin_Snf_öretmenlerinin_Grleri_Dorultusunda_Deerlendirilmesi.

²¹ Esin Meral Kandemir & Diğerleri, “12 Yıl Zorunlu Eğitime İlişkin 1.Sınıf Öğretmenlerin ve Velilerin Görüşleri”, *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 2 (2), 2013, s. 14.

d) Öğretmenlerin 4+4+4 zorunlu eğitimine yönelik daha yoğun hizmet içi eğitimlere alınması,

e) Aynı binada eğitim gören farklı eğitim kademelerinin idari ve mali sorunlarını çözmeye yönelik mevzuat değişiklikleri

Kaynaklar

Baş, Kemal, "Türkiye'de Zorunlu Eğitimin Arttırılmasının Sağlayacağı Kazançlar", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 59 (3), 2004.

Bursalıoğlu, Ziya, "Sekiz Yıllık Okul Konusunda Bazı Çalışmalar", *Zorunlu Eğitim Sempozyumu* (20-21 Mayıs 1993), *UNESCO Türkiye Millî Komisyonu ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Ortak Yayını*, Ankara 1993.

Büyüköztürk, Şener & Diğerleri, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2009.

Doğan, Soner & Demir, Selçuk Beşir & Pınar, Mehmet Ali, "4+4+4 Kesintili Zorunlu Eğitim Sisteminin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", *Elementary Education Online*, 13 (2), 2014. Erişim Tarihi: 02.11.2014, http://www.researchgate.net/publication/260002042_444_Kesintili_Zorunlu_Eitim_Sisteminin_Snf_retm_enlerinin_Grleri_Dorultusunda_Deerlendirilmesi.

Epçaçan, Cevdet, "İlkokul ve Ortaokul Öğretmen ve Yöneticilerinin 4+4+4 Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri (Siirt İli Örneği)", *Ekev Akademi Dergisi*, 58, 2014.

Güçlü, Nezahat, "Küreselleşme ve Eğitim", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 2003.

Güven, İsmail, "Eğitimde 4+4+4 ve Fatih Projesi Yasa Tasarısı = Reform mu?", *Elementary Education Online*, 11 (3), 2012. Erişim Tarihi: 02.11.2014, <http://ilkogretim-online.org.tr/vol11say3/v11s3m1.pdf>.

Kandemir, Esin Meral & Diğerleri, "12 Yıl Zorunlu Eğitime İlişkin 1.Sınıf Öğretmenlerin ve Velilerin Görüşleri", *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 2 (2), 2013.

Kurul, Nejla, "Geleceğin Eğitimi ve Yeni Zorunlu Eğitim Modeline İlişkin Çıkarımlar", *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 39, 2012.

Millî Eğitim Bakanlığı, "1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu", Erişim

- Tarihi: 16.08.2014, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>.
- Milli Eğitim Bakanlığı, “18. Milli Eğitim Şura Kararları”, Erişim Tarihi: 16.08.2014, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/18-milliegitimsurasi/icerik/20>.
- Milli Eğitim Bakanlığı, “Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği”, Erişim Tarihi: 16.08.2014, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogr kurumyon_1%5Cortaogr kurumyon_2.html.
- Milli Eğitim Bakanlığı, “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (652 Sayılı KHK)”, Erişim Tarihi: 16.08.2014, http://rdb.meb.gov.tr/mevzuat/652_khk.pdf.
- Oplatka, Izhar, *Legacy of Educational Administration : A Historical Analysis of an Academic Field*, Peter Lang GmbH , Frankfurt am Main 2010.
- Örs, Çetin & Erdoğan, Halis & Kipici, Kemal, “Eğitim Yöneticileri Bakış Açısıyla 12 Yıllık Kesintili Zorunlu Eğitim Sistemi: Iğdır Örneği”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 2013.
- Resmi Gazete, “İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Erişim Tarihi: 08.10.2014, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>.
- Resmi Gazete, “İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun”, Erişim Tarihi: 08.10.2014, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23084.pdf>.
- Şişman, Mehmet, *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2007.
- Töremen, Fatih, “Kesintiye Uğrayan Eğitim Sürecimiz Üzerine”, *Eğitim-Öğretim Bilim ve Araştırma Dergisi*, 21, 2011.